

ПЕРЕКЛАД АНГЛІЙСЬКИХ ЕМФАТИЧНИХ СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Стаття присвячена проблемі передачі англійських емфатичних словосполучень українською мовою. У статті аналізуються різні прийоми перекладу емфатичних словосполучень.

Предмет статті – виявлення прийомів передачі англійських емфатичних словосполучень українською мовою. **Об'єктом** дослідження є приклади перекладів емфатичних словосполучень з англійської мови українською. **Мета** статті – характеристика особливостей перекладу таких емфатичних конструкцій, як емфатичні словосполучення. Проблема передачі емфатичних словосполучень достатньо не досліджена, тоді як це становить певний інтерес для теорії перекладу художніх текстів [1; 2], де найчастіше вживаються емфатичні групи, і тому є **актуальною**.

Як відомо, в англійській мові існує група емфатичних словосполучень, які широко використовуються в розмовному мовленні [1]. До них, зокрема, належать такі: *in the world, on earth, in hell, the dickens, the hell, the shit, in Mother Mary's name, in God's name, in the name of heaven, hell of* тощо. В українській мові таких емфатичних елементів менше [2].

Розглянемо спочатку переклад словосполучень, що складаються з означеного артикля та іменника (*the hell, the dickens, the shit*). Як правило, емфатичні сполучення *the hell* та *the dickens* перекладаються українською мовою за допомогою словосполучень "у біса", "у дідька" тощо, наприклад:

How the hell did you do that? (Gibson W. "Burning Chrome") – Як у дідька ти зробила це?;

How the hell do you know that? (Hamilton L. "Guilty Pleasures") – Звідки у біса ти знаєш це?;

What the hell was going on? (Hamilton L. "Guilty Pleasures") – Що у дідька відбувалося?;

What the hell are you talking about? (Hamilton L. "Guilty Pleasures") – Про що у біса ти кажеш?;

What the hell happened? (Hamilton L. "Guilty Pleasures") – Що у біса трапилося?;

Who the hell's McNally, anyway? (Chalker J. "A Jungle of Stars") – Хто у дідька цей Макнеллі?;

Just who the hell are you? (Chalker J. "A Jungle of Stars") – Та хто у дідька ти такий?;

What the hell happened, Doc? (Chalker J. "A Jungle of Stars") – Що у біса трапилося?;

So what the hell am I supposed to do? (Chalker J. "A Jungle of Stars") – То ж що у біса я повинний робити?;

Who the hell are you? (Chalker J. "A Jungle of Stars") – Хто у дідька ти такий?;

What the hell is that? (Chalker J. "A Jungle of Stars") – Що у біса це таке?;

I wonder what the hell it's made of? (Chalker J. "Ninety Trillion Fausts") – Цікаво, з чого у біса воно зроблене?;

Where the dickens can they be? (Collier J. "Back for Christmas") – Де у біса вони можуть бути? (тут і далі переклад наш – Н.Д.).

Іноді емфатичне словосполучення *the hell* може передаватися за допомогою фрази "заради Бога": *What the hell for?* (Chalker J. "A Jungle of Stars") – Для чого, заради Бога? Емфатичне словосполучення *the shit* має пейоративне значення і тому речення моделі *What the shit is this?* перекладаються відповідною українською конструкцією з пейоративним елементом: *"What the shit is this?", he thought angrily* (Chalker J. "A Jungle of Stars") – "Що це за мурня?", розсерджено подумав він.

Розглянемо тепер прийоми перекладу емфатичного словосполучення *on earth*. Це словосполучення може перекладатися кількома способами. Перш за все, слід зазначити його найближчий за значенням українській відповідник – "у світі": *We already produce enough food to feed every starving child on earth* (Banks I. "Complicity") – Ми вже виробляємо достатньо їжі, щоб нагодувати будь-яку голодну дитину у світі.

Ще одним українським відповідником англійського емфатичного словосполучення *on earth* є "у дідька" (або "у біса"): *Guy, what on earth's the matter?* (Maughan W.S. "The Force of Circumstances") – Гай, що у біса трапилося?; *What on earth is anybody supposed to do with such an impossible man?* – Що у біса хтось має робити з таким нестерпним чоловіком?; *How on earth am I supposed to get from here to Wales?* (Banks I. "Complicity") – Як у дідька я маю дістатися звідси до Уельсу?; *I tried to think what on earth I was going to do* (Banks I. "The Wasp Factory") – Я намагався подумати, що у дідька я збирався робити.

Іноді українським контекстуальним відповідником словосполучення *on earth* може бути словосполучення "аж ніяк": *But what on earth or off it – has all this to do with me?* (Clarke A. "Fountains of Paradise") – Мене все це аж ніяк не стосується!

Англійське емфатичне словосполучення *on earth* може також передаватися в українському перекладі за допомогою частки (зокрема "ж") у сполученні з вказівним займенником "це": *I didn't see her go. Where on earth – (Bates H.E. "How Vainly Men Themselves Amaze") – Я не бачив, що вона пішла. Куди ж це...?; What on earth do you mean?* (Banks I. "The Wasp Factory") – Що ж це ти маєш на увазі?

Англійське емфатичне словосполучення *in the world* перекладається переважно двома способами – за допомогою словосполучення "у світі", сполученням частки "ж" із вказівним займенником "це" та сполученням частки "ж" з висловом "у дідька (біса)":

Who in the world has dropped a gold chain down the bathtub drain? (Collier J. "Back for Christmas") – Хто ж це кинув золотий ланцюжок у стік у ванні?; *How in the world did you wind up with it?* – Як же у дідька ти покінчив із цим?; *Where in the world is Robie?* – Хто ж це такий Робі?; *How in the world did you two get in?* – Як же у біса ви двоє потрапили сюди?; *Now what in the world caused that?* – То що ж у біса спричинило це?; *My darling,*

I'll do anything in the world for you (Maugham W.S. "The Force of Circumstances") – Моя люба, я зроблю для тебе будь-що у світі; Nothing else in the world mattered but her. – Нічого більше у світі не мало значення, окрім неї; You have the best teacher in the world. – Ти маєш найкращого вчителя у світі.

Англійське емпатичне словосполучення *in hell* перекладається за допомогою словосполучень "у біса" або "у дідька":

What in hell have I been up to now? (Koval I. "Pagan Saints") – А ким у біса я був досі?; "What in hell do you think you're doing?" (Gibson and Sterling "The Difference Engine") – Що у біса ти думаєш, що робиш?; Then how in hell would we get back down? (Gibson W. "Burning Chrome") – Тоді як у дідька ми б дісталися назад?; Now what in hell are ants? – То що ж у дідька є мурахи?; What in hell am I going to do with an old rascal like you? – Що ж у біса мені робити із таким старим негідником, як ти?; What in hell was happening with her? – Що ж у біса трапилося з нею?; But why in hell are they all soldiers? – То чому ж у біса вони всі солдати?; And where in hell was Kittichorn? А де у біса був Кіттічорн?; What in hell is going on here? – Що у біса тут відбувається?

Англійські емпатичні словосполучення *in God's name* та *in Mother Mary's name* перекладаються українським словосполученням "заради Бога", наприклад:

*How, in God's name? (Clarke A. "A Space Odyssey") – Як, заради Бога?; Where in God's name am I? (Clarke A. "A Space Odyssey") – Де, заради Бога, я є?; How in Mother Mary's name did we survive that? (Hamilton P. "The Reality Dysfunction") – Як, заради Бога, ми пережили це? Фраза *in Mother Mary's name* замінюється в українському перекладі на "заради Бога" через нехарактерність вислову "заради матері Божої" та "заради матері Марії" для українського мовлення.*

Так само перекладається українською мовою й англійське емпатичне словосполучення *in the name of heaven*: *What in the name of heaven is the wretch trying to say? (Gibson and Sterling "The Difference Engine") – Що, заради Бога, намагається ця бідолага сказати?* Англійське емпатичне словосполучення "hell of + іменник" перекладається такими способами:

1) українським прикметником, відповідником прикметника, утвореного від словосполучення "hell of + іменник": *Hell of a world we live in, huh? (Gibson W. "Burning Chrome") – Ну й у скаженому світі ми живемо, еге ж?; Hell of an exhibition, I thought suddenly. – Вражаюча виставка, раптово подумав я; Hell of an example, too. – Гідний приклад також; It's been a hell of a night. – Це була жахлива ніч; It's a hell of a plot. – Це жахлива змова; Even without that singularly absurd death it was one hell of a story (Barker C. "Box of Blood") – Навіть без цієї надзвичайно абсурдної смерті все це стало жахливою історією.*

2) словосполученням "просто заради мистецтва": *I steal things I can't eat, just for the hell of it (Banks I. "Complicity") – Я краду речі, які не можу їсти, а просто заради мистецтва.*

3) сполученням часток "ну" та "й": *We're gonna have one hell of a party! – Ну й вечірку ми влаштуємо!*

4) емпатичними словами на зразок "безперечно": *Still, we made a hell of a good team! – І все ж наша команда безперечно відбулася!*

Англійському емпатичному словосполученню *in my life* в українській мові є сталий відповідник "у своєму житті": *I'd never in my life experienced anything like that. – Я ніколи у своєму житті не відчував щось подібного; I never felt better in my life. – Я ніколи у своєму житті не почувався краще; All that I have done since has been the only truly happy time in my life. – Усе, що я робив відтоді, стало єдиним найкращим періодом у моєму житті.*

Слід зазначити, що в складі українських відповідників англійських емпатичних словосполучень нерідко вживаються видільні частки, яких в українській мові значно більше, ніж в англійській. Перспективним є виявлення оказіональних англійських емпатичних словосполучень та аналіз прийомів їх перекладу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. – Вінниця: Нова Книга, 2002. – 564 с.
2. Попович А. Проблемы художественного перевода. – М.: Высш. школа, 1980. – 199 с.
3. Большой англо-русский словарь: в 2-х т. / Под общ. рук. И.Р. Гальперина и Э.М. Медниковой. – М.: Рус. язык, 1987 – 1988 с.

Матеріал надійшов до редакції 11.09.2006 р.

Денисенко Н. В. Перевод английских эмпатических словосочетаний на украинский язык.

Статья посвящена проблеме перевода английских эмпатических словосочетаний на украинский язык. В статье анализируются приемы перевода различных эмпатических словосочетаний.

Denysenko N.V. Translation of emphatic word combinations from English into Ukrainian.

The article deals with the problem of translation of English emphatic word combinations into Ukrainian. Methods of translation of different emphatic word combinations are analyzed in the article.